

1 mars 2025

Tystnaderna del I

Vinden hade lagt sig. Det var helt stilla. Himlen klarblå och snön bländande vit. Som det ivriga barn jag var hade jag skidat före det övriga sällskapet. Nu väntade jag. Pustade en stund. Där och då drabbade den mig som aldrig tidigare. Min mor har berättat att det var ett förundrat barn som utbrast:

- Det är så himla tyst här!

Jag hade smakat den stora tystnaden.

Lika självklart som vattnet fisken simmar i är tystnaden för oss som funnit stora rikedomar i den spiritualitet som gestaltas av Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby.

Kanske just för att den är så självklar är den inte något vi samtalar eller skriver om särskilt ofta. Det är förvisso något av en motsägelse i sig att tala om tystnad – den bör främst erfaras. På tröskeln till den stora fastan vill jag påbörja en serie av månadsbrev där jag gör ett försök att skriva något om tystnaden, eller snarare *tystnaderna*. För som vi ska se i kommande brev finns det många nyanser av tystnader.

Det här brevet rör ett av de tre löftena i vår kommunitet:

Den årliga tysta retreaten.

Retreatens pedagogik bygger på det enkla antagandet om att tystnaden ökar vår förmåga att lyssna. Med förebild i Jesu eget liv följer vi med honom ut i öknen, till en stilla plats.

I sin andaktsbok *Idag är Guds dag* inleder broder Wilfrid texten för den 26 februari med att lägga en grund för tystnaden som harmonierar väl med retreaten:

Öknen är tystnadens plats där Gud lättare kan göra sig hörd. Men Gud talar inte endast i tystnad. Det han talar är också tystnadens ord, hans talande föder en djup tystnad.

Retreat betyder ordagrant ”att dra sig tillbaka”.

Från den positionen – ett steg åt sidan – kan vi med klarare blick och vidare vinkel betrakta det stora konstverk som är våra liv. Seendet och lyssnandet är tillsammans med övriga sinnen något som skärps i tystnaden.

Hur kan det komma sig att det är så oerhört smakrik mat på alla retreatar? När måltiden får ta tid, och jag istället för att tänka ut vad jag ska säga i nästa replikskifte med min bordsgranne, låter smakerna djupna i dess olika nyanser träder de fram så mycket tydligare. Festmåltiden har sin självklara plats, det goda samtalet runt bordet likaså, men fler skulle säkert kunna erfara det stora i den tysta måltiden.

Under retreatens tysta måltid är steget inte långt till förundran över hur skapelsens Gud och människans arbete samverkar när det jag tar emot som en gåva på mitt fat mättar och ger liv, inte bara åt kroppens behov.

Hur kan det komma sig att fågelsången är så påtaglig i närheten av alla retreatgårdar och kloster? Att det doftar så kraftfullt av jord och träd direkt in på knuten? Att ljuset är så krispigt eller de gråa nyanserna så skiftande. Jo, när vi skalar av ordens brus blir andra lager i tillvaron tydligare och sinnena skärps. Upplevelsen av ett större mått av uppmärksamhet och närvaro i det yttre uppmuntrar till klarare skärpa också i det inre livet. Jag kan höra mig själv tänka, ta emot vägledning, Guds ord, gåvorna i brödet och vinet – allt det som räcks oss i retreaten vittnar om den *Osynliges* närvaro. Jag kan höra Guds tankar.

Samverkan mellan det yttre och det inre är retreatens gåva. En avskild plats inrättad för att främja tystnaden. Så kan de flesta av oss inte möblera våra dagliga liv, men med retreaten som förebild kan vi skapa stilla platser och stunder i hemmet och vardagen. Under min senaste tågresan genom norra Europa hittade jag in i andaktsrummet på centralstationen i Zürich. Det blev som en refug i trafikens brus där tystnaden närmast gick att ta på. Kontrasten blev så uppenbar. Arkitekturen välkomnade ett tyst rum. Om det kan ske i något så offentligt som en järnvägsstation borde det kunna vara möjligt i fler byggnader. Dessa tysta rum behövs – inte för att den Treenige är mer närvarande där än någon annanstans men för att jag som människa ges bättre förutsättningar att vara närvarande.

*

Likt Jesus prövas i öknen kan en tyst retreat också innebära en kamp.

Kampen kan precis som tystnaden ha många olika nyanser och botten. Minnen som jag under den bullriga vardagen lyckats hålla på avstånd kommer nu ikapp och kräver min uppmärksamhet och bearbetning. Mina flyktbeteenden och avledningsmanövrar är till stora delar satta ur spel under retreatens tystnad, och kvarblivandet på platsen. Om det så är bara för några dagar, är den yttre hjälpen av platsen något min rastlösa själ så innerligt behöver. Att ge stöd åt min djupaste längtan är inte alltid synonymt med vad jag i stunden åtrår – men innerst inne vill. Bli kvar! Vaka och bed! Kampen är ofrånkomlig om vi ska mogna som människor och kristna.

Vid introduktioner till de retreatare jag leder säger jag ofta med glimten i ögat, men också med visst allvar, att är det någon gång vi kan behöva några dagars ledighet är det efter en retreat. Ett intensivt inre arbete tar på krafterna och en retreat är, som retreatledaren och författaren Magnus Malm helt riktigt påpekat, något helt annat än ett ”andligt spa”.

Andra gånger – eller åtminstone under benådade ögonblick av en retreat – kan den utsägliga friden och djupa glädjen infinna sig. Den mystiska erfarenheten har många gånger med samhörighet och närvaro att göra. De främmande syskonen i samma retreat kan te sig mycket älskvärda och till och med fiendekärleken kan upplevas verklig och inte en ouppnåelig utopi.

Jag har vid flera tillfällen som retreatledare varit med om att personer som företrätt olika sidor i pågående debatter eller konflikter upptäckt att de genom ödets ironi, eller rent av Andens ledning, anmält sig till samma retreat och kommer tillbringa flera dagar i tystnad i varandras närvaro. Initialt har det inneburit stor besvikelse över en bortkastad retreat med ett så tydligt störningsmoment. Erfarenheten av det som sedan hänt personerna emellan under några dagar av tystnad är något av det mest förunderliga jag fått se som retreatledare. Visst är det en naiv idé, men jag kan inte låta bli att föreställa mig vad som skulle hända om fler världsledare eller kollegor också delade tyst gemenskap istället för att höja rösten och tala i mun på varandra.

Retreatens tystnad erbjuder en organisk samverkan mellan ensamhet och gemenskap. Vi tillåts att som personer vara i de långa linjerna av tankar och böner samtidigt som gemenskapen fördjupas. Det finns retreatare inom fler trosinriktningar och filosofier än kyrkans. I en del praktiker uppmanas deltagarna att aldrig möta varandras blickar. Så är det inte under de retreatare vi som kommunitet möjliggör. Tvärtom är den tysta gemenskapen något

eftersträvansvärt. Tystnaden är det mest universella och jämlika språket. Vi känner alltid varandra betydligt bättre när tystnaden bryts än när vi trädde in i den några dagar tidigare. Tillvända ansikten och gåvan att igenkänna Kristus i den andre är en djup erfarenhet i retreatens tystnad. Det gäller inte minst omsorgen från dem som arbetar praktiskt med retreaten.

En av profeten Jeremias bilder jag ofta återkommer till i retreaten är att vi får vara som leret i krukmakarens händer. Visst kan det spänna och dra av motstånd men om vi tillåter oss att vara stilla och formbara på drejskivan kan ett viktigt arbete ske som jag snarare tar emot ur Skaparens händer än själv presterar. Livet kan ta olika form, men grundmaterialet är det samma. Det stora hoppet är att det aldrig är försent att omformas.

En god ingång i retreaten tycks vara att inte göra oss allt för tydliga bilder av vad retreatens tystnad kommer att innebära utan snarare med leret som förebild låta Anden möta mig där jag befinner mig just nu och forma mig, trösta mig och locka mig ett steg till i förundran och tillit. Längre in i bödens land. Ena gången kan det vara vrede och kamp som behöver fram, andra gånger den frid som övergår allt.

När vi lämnar retreaten kan det vara med en tydlig önskan om att bevara stillheten som vore den en flämtande låga i vår kupade hand. Kom då ihåg att det är i Gud själv vi lever rör oss och är till. Gud bevarar din utgång ur retreaten och din ingång i allt det som är din vardag. Närvaron i retreaten är som sagt inte en substantiell skillnad av Guds närvaro, men den yttre hjälpen och de trogna bönerna som skapar den *tunna platsen* påminner oss om att vi kan se på hela världen och allt i vårt liv genom den tunna platsens lins. Retreatens stora gåva kan mycket väl vara att jag än tydligare igenkänner Andens rörelser i allt som är hemma och vardag. En god hjälp att hålla linsen klar är att dagligen träda in i tystnaden, om så bara för en kort stund.

Påskan - de heliga tre dagarna

17 - 20 april

Välkommen att fira påskens drama enligt den ordning som firats i Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby under många år. Platserna har varierat men innehållet är detsamma. Timme för timme följer vi Jesus den sista sträckan mot korset och dödsriket för att i gryningen under påsknatten mötas av ljuset och hälsningen om att graven är tom.

I år äger hela firandet rum på Vårdsnäs Stiftsgård vid Stora Rängens strand, knappt två mil söder om Linköping. Efter incheckning på skärtorsdagen inleds firandet i stiftsgårdskapellet med Stora torsdagens liturgi med eukaristi och fottvagning ledd av biskop Esbjörn Hagberg.

Dagarna på Vårdsnäs har inslag av retreatens tystnad men präglas också av balansen mellan arbete och bön där vi gemensamt bär såväl liturgin som en del praktiska göromål i köket. Allt utifrån varje deltagares förutsättningar.

Bokning och frågor om boende: info@ekibs.se

I vanlig ordning är kommunitetens gudstjänster och tideböner öppna för var och en som önskar delta. För dig som inte önskar boka boende men gärna vill delta på måltiderna under dagarna så är du välkommen att anmäla dig till dessa via info@ekibs.se.

Har du andra frågor eller funderingar kring dagarna på Vårdsnäs Stiftsgård får du gärna vända dig till Jonas Eveborn på preses@ekibs.se.

Sommarmöte med generalkapitel

För er som funnits med länge i kommunitetens sammanhang kan ni minnas att vi tidigare möttes till Sommarmöte med generalkapitel varannat år tisdag-söndag och varannat år ett mer renodlat generalkapitel fredag-söndag. På senare år har omfånget varit torsdag-söndag.

I år blir det något av en nygammal modell med Sommarmöte med generalkapitel onsdag 23 juli-söndag 27 juli.

Planeringsgruppen har kommit långt i förberedelserna och vi tror att vi har landat i en god balans med en del nya inslag men också mycket som är bekant. Boka in datumen redan nu så kommer program och mer information så snart det är klart.

Poddar i Ekumeniska kommunitetens ekosystem

Som kommunitet har vi inte varit särskilt trendkänsliga när det gäller aktiviteter som förutsätter skärmanvändning. Ett uttryck som vi uppfattar harmonierar väl med kommunitetens spiritualitet är det ljudmedia som utgörs av poddar.

MÅNADSBREV FRÅN EKUMENISKA KOMMUNITETEN I BJÄRKA-SÄBY

Vi ser fram emot att berätta mer om de planer som är i vardande med flera olika samtal som är sprungna ur det ekosystem som utgörs av tidskriften Pilgrim, Johannesakademien och Ekumeniska Kommuniteten i Bjärka-Säby. Det rör sig såväl om nyinspelningar som arkivmaterial. En förutsättning att komma vidare är att vi hittar personer som på ideell basis kan klippa och redigera det inspelade materialet. Är det du? Kan du rekommendera någon? Det finns idag lättillgängliga verktyg att tillägna sig via nätet.

Hör av dig till Jonas Eveborn på preses@ekibs.se eller telefon 0730-208753

Med önskan om en god ingång i den stora fastan som inleds i och med Askonsdagen.

Guds frid

